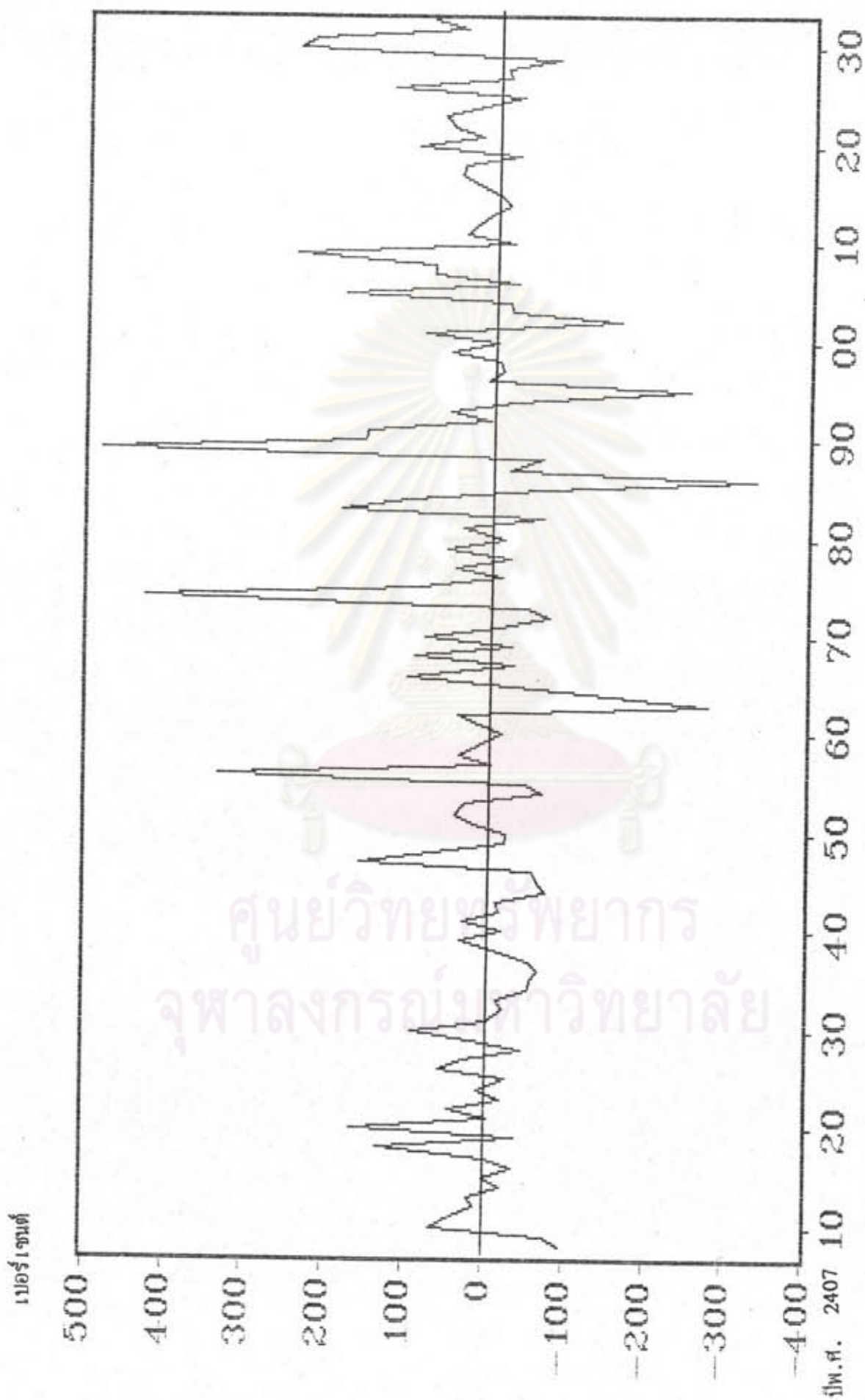

คลื่นยาวของความไม่สมดุลทางโครงสร้าง
และวิกฤตการณ์ภายใต้คลื่นยาว

จากการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทย จนก่อให้เกิดความไม่สมดุลดังที่กล่าวแล้วในบทที่ 4 นั้น การปรับตัวที่เกิดขึ้นในโครงสร้างย่อมเกิดขึ้นต่อเนื่องกันเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศและภาวะเศรษฐกิจโลก การปรับโครงสร้างเปรียบเสมือนหลังพลิกคันคล้ายคลื่นที่มีช่วงของการเติบโต และช่วงที่ถดถอยหรือตกต่ำ ซึ่งการก่อให้เกิดคลื่นยาวนั้น เป็นผลจากการเกิดขึ้นของจุดเปลี่ยนร้ายภายใต้ความไม่สมดุล จนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมือง

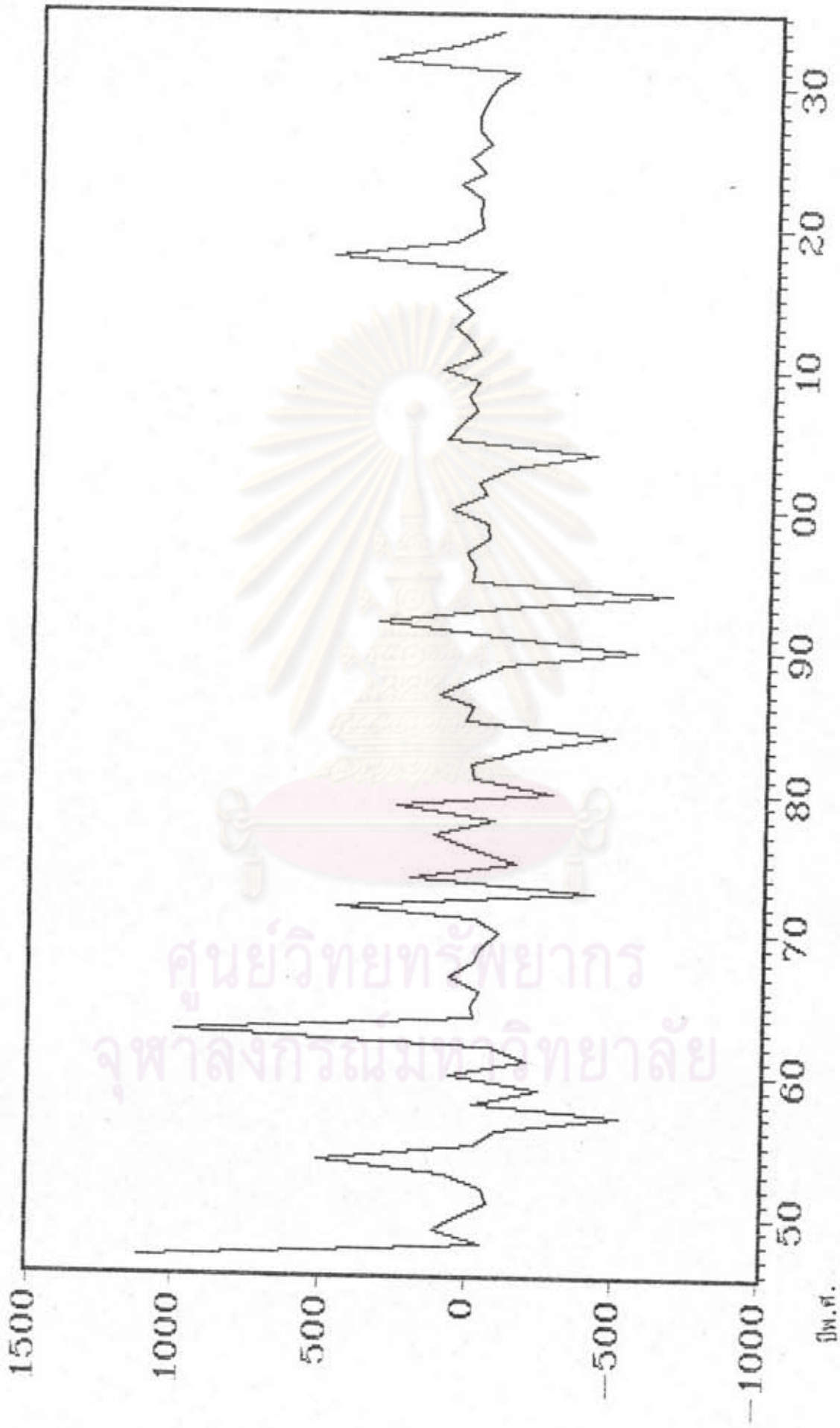
5.1 คลื่นยาวภายใต้ความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจ

จากความไม่สมดุลทางโครงสร้างในบทที่ 4 จะได้ว่าค่าความไม่สมดุลในปัจจุบันหลายค่า แต่จะเลือกใช้ค่าที่เกิดจากความไม่สมดุลบางค่า ได้แก่ ค่าความไม่สมดุลของการค้าระหว่างประเทศ ค่าความไม่สมดุลของดุลงบประมาณ ค่าความไม่สมดุลของภาคการผลิต ค่าความไม่สมดุลของการออมและการลงทุน เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีลักษณะต่อเนื่องสามารถที่จะนำมาสร้างเป็นคลื่นยาวได้ โดยนำค่าของความไม่สมดุลแต่ละตัวแปรมาหาอัตราการเปลี่ยนแปลงในแต่ละค่า ซึ่งแสดงให้เห็นในภาคผนวกตารางที่ 23 และแสดงรูปที่ 5.1 ที่แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลการค้าระหว่างประเทศ รูปที่ 5.2 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าความไม่สมดุลของดุลงบประมาณ รูปที่ 5.3 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงความไม่สมดุลของโครงสร้างการผลิต รูปที่ 5.4 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าความไม่สมดุลระหว่างการออมและการลงทุน จึงนำค่าอัตราการเปลี่ยนแปลงมาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละช่วงเวลา โดยนำค่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลแต่ละตัวแปรมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนตัวแปร โดยในช่วงปีพ.ศ. 2407-2446 เป็นการนำค่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลของการค้าระหว่างประเทศ ในช่วงปีพ.ศ. 2447-2500 เป็นการนำค่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลการค้าระหว่างประเทศ และค่าความไม่สมดุลของงบประมาณมาหาค่าเฉลี่ย ในช่วงปีพ.ศ. 2501-

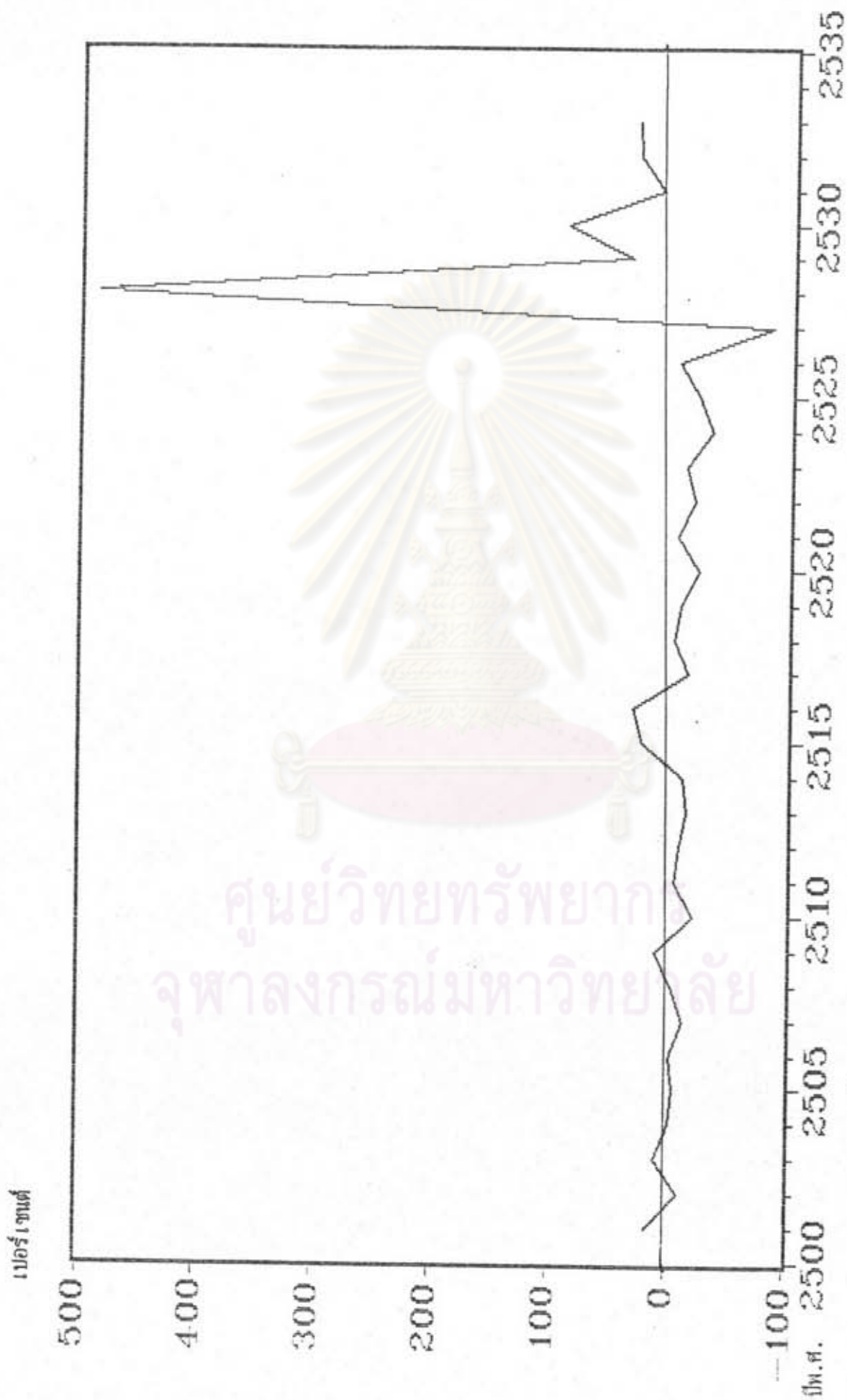

รูปที่ 5.1 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลทางโครงสร้างการก้าวระหว่างประเทศ

เบอร์ เจนส์

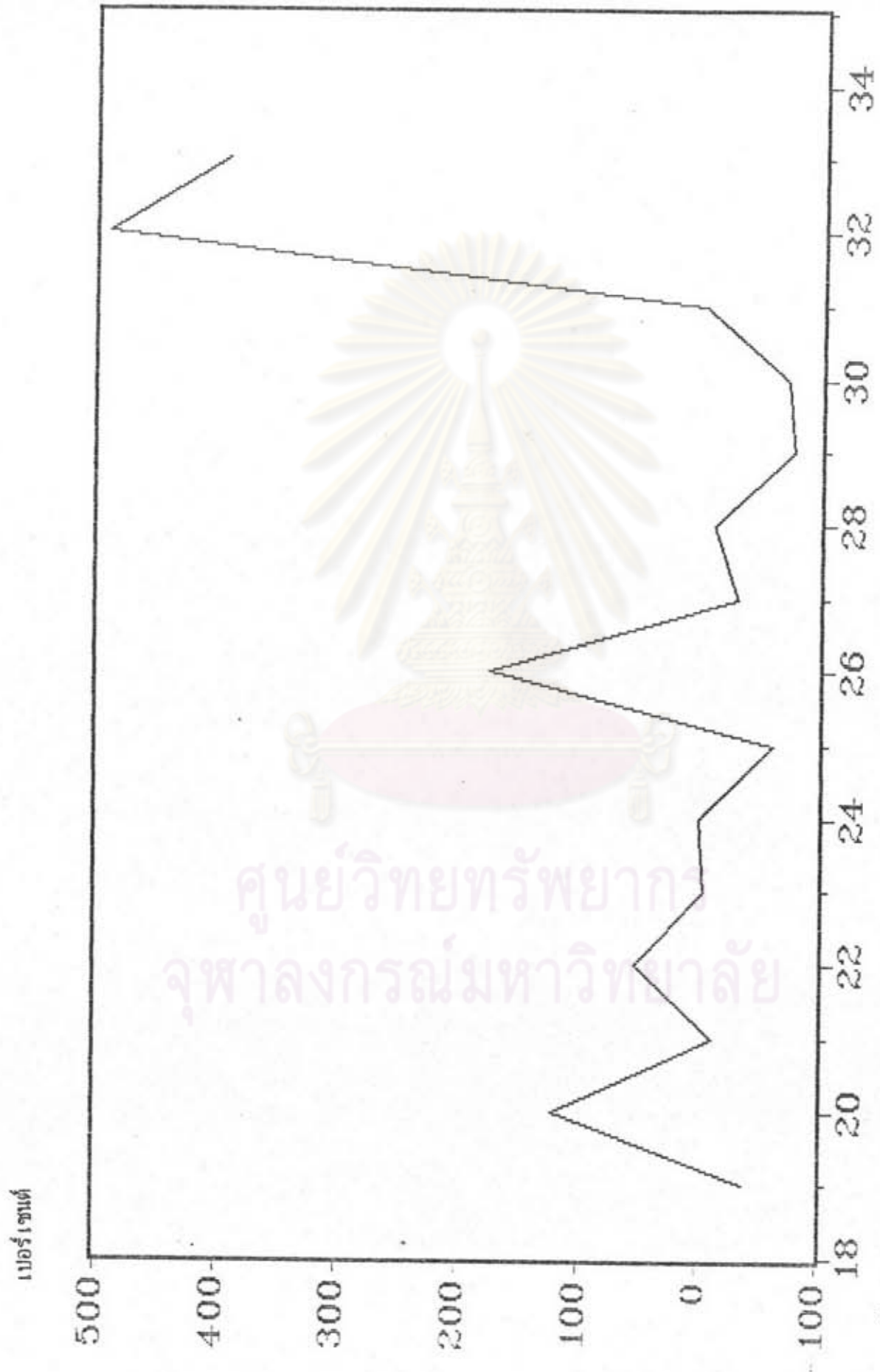
รูปที่ 5.2 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนผู้สมัครของดลงบประมาณ

รูปที่ 5.3 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของความร้อนตลอดทางโครงการผลิต

— GRAM

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

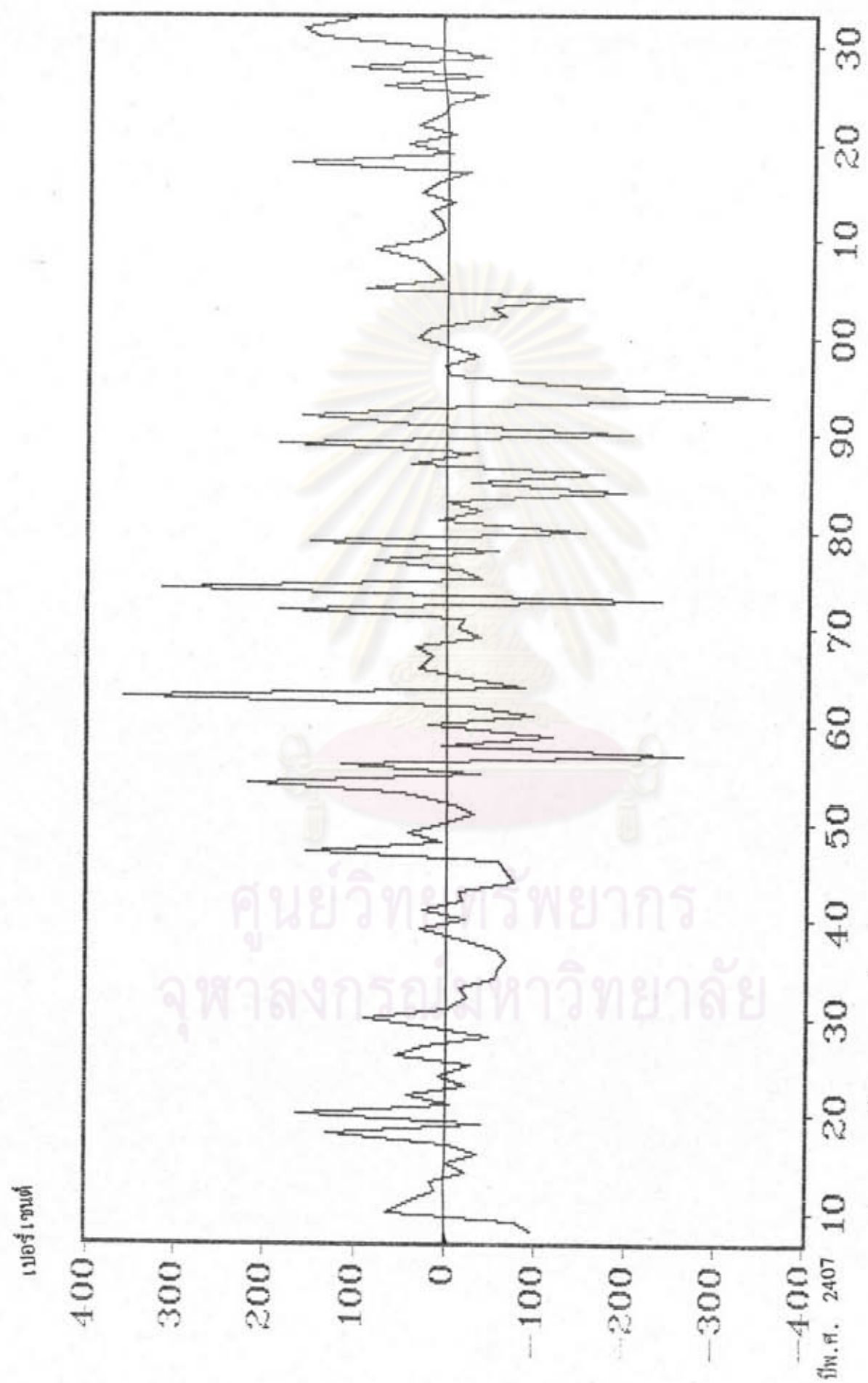

ปีพ.ศ. 2518

รูปที่ 5.4 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนสมัครระหว่าง การออกและการลงทุน

— GRSI

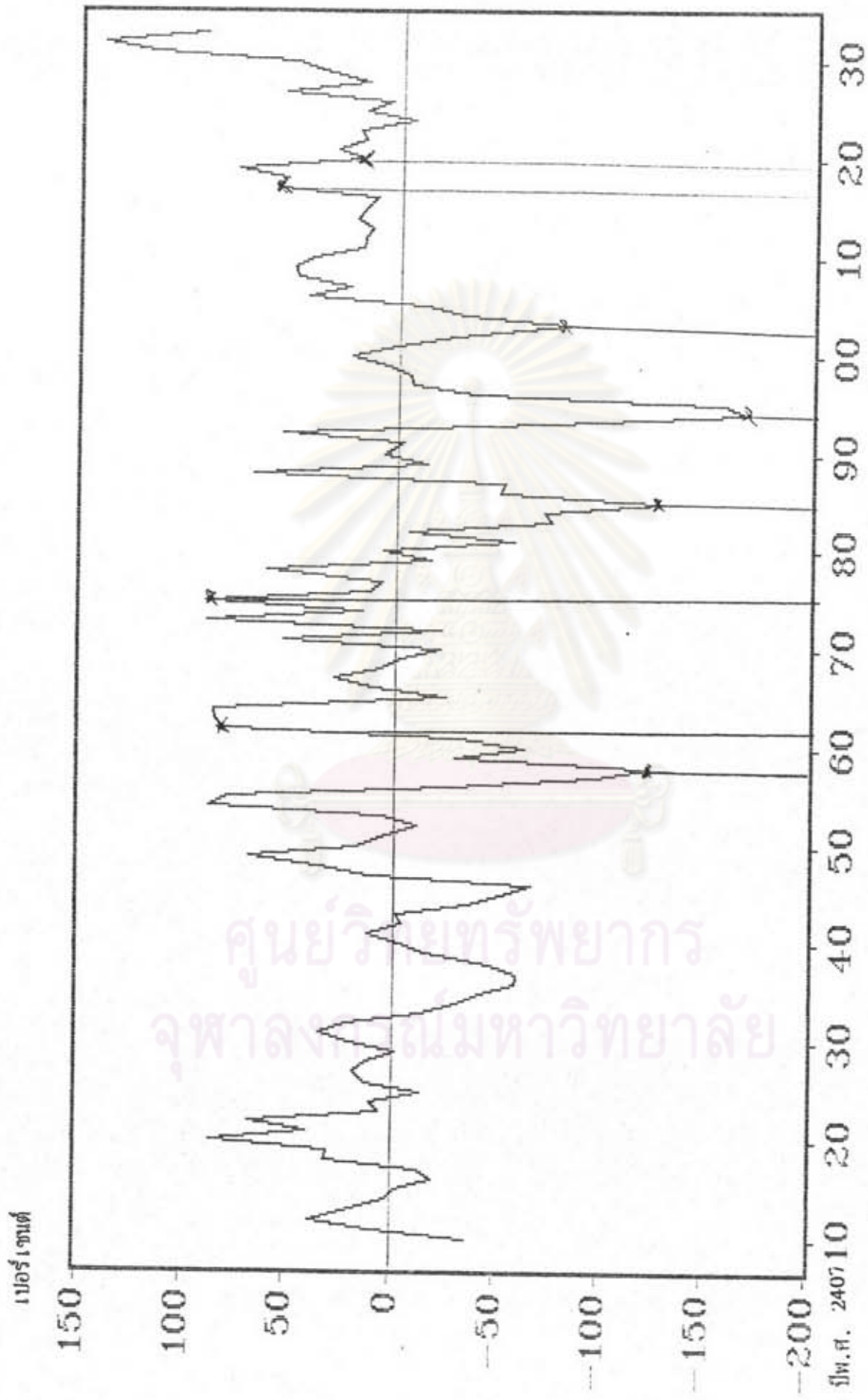
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 5.5 แสดงคลื่นยาวของความราบสมดุทางโรครังสร้างของตัวแบรทางเศรษฐกิจ (บางตัว)

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GGG

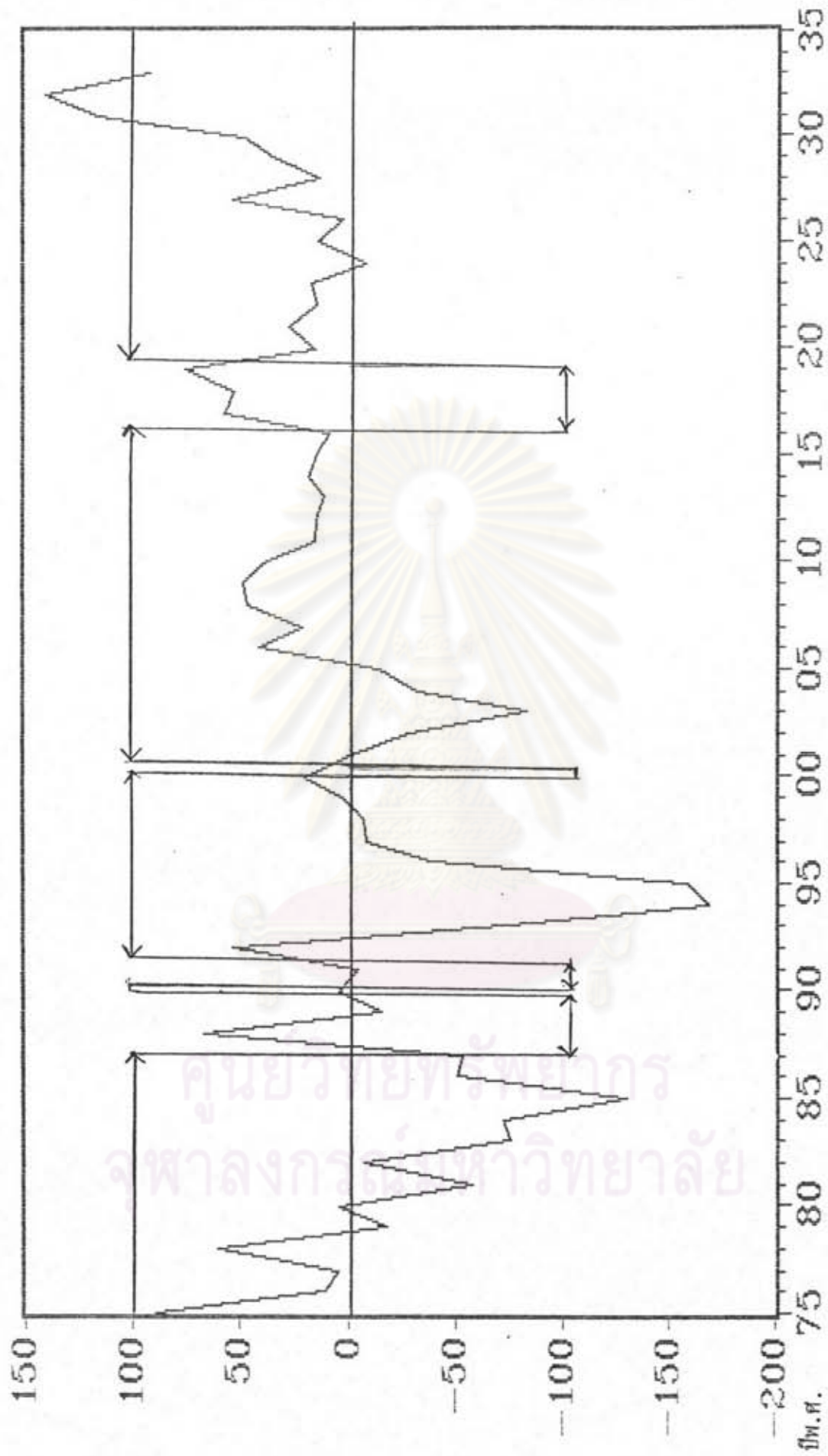
รูปที่ 5.6 แสดงคลื่นยาวของความไม่สมดุลทางโครงสร้างของตัวแปรทางเศรษฐกิจ (บางตัว)

โดยค่าตัวเลขเฉลี่ยเคลื่อนที่ 3 ปี

GGG3

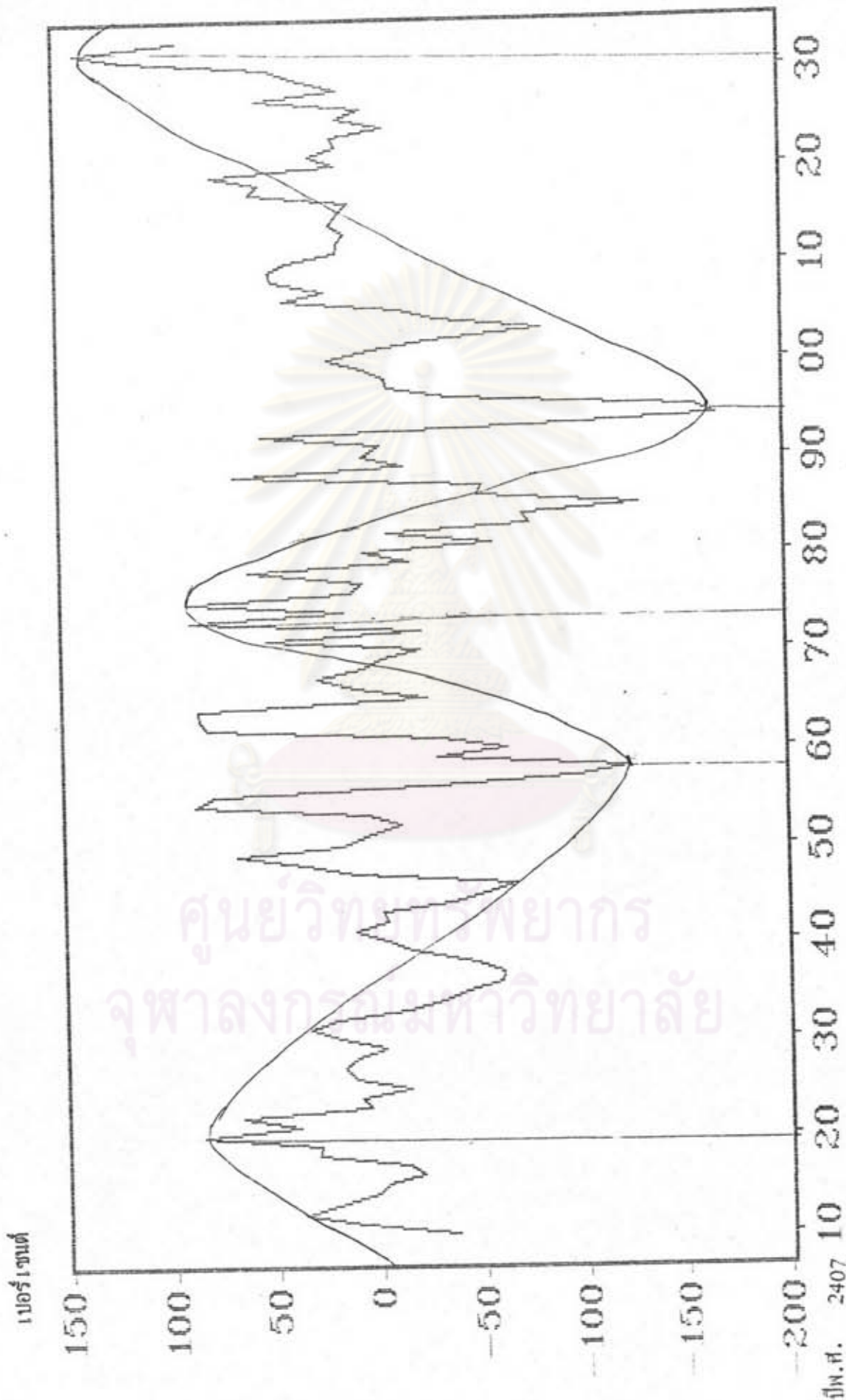
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เบอร์ เจนส์

รูปที่ 5.7 แสดงการ เปรียบเทียบคลื่นยาวกว่าได้ความไม่สมดุลและระยะ เวลาที่ระบบ

รายการทหารหรือพลเรือบริหารประเทศ

รูปที่ 5.8 แสดงคลื่นยาวจากความไม่สมดุลทางโครงสร้างสร้างเศรษฐกิจ (บางตัวแปร)

— GG-G3

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2518 เป็นการนำค่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลการค้าระหว่างประเทศ อัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลของดุลงบประมาณ และอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลภาคการผลิตมาหาค่าเฉลี่ย ในช่วงปีพ.ศ.2519-2534 เป็นการนำค่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลการค้าระหว่างประเทศ อัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลดุลงบประมาณ และอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลภาคการผลิต และอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลในการออมและการลงทุนมาหาค่าเฉลี่ย เมื่อได้ค่าเฉลี่ยของอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลทางโครงสร้างทั้ง 4 ตัวแปรแล้ว นำมาเรียงตามระยะเวลาจะได้ค่าเฉลี่ยของอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจบางส่วน เมื่อนำมาสร้างเป็นรูปกราฟจะได้ในรูปที่ 5.5 เพื่อให้ได้คลื่นยาวที่มีความต่อเนื่องและมีความสัมพันธ์กัน จึงนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ 3 ปี ดังแสดงในภาคผนวกตารางที่ 24 แล้วนำค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ 3 ปี มาทำการสร้างเป็นรูปกราฟคลื่นยาว ในรูปที่ 5.6 นำรูปกราฟทางโครงสร้างทางการเมืองในรูปกราฟที่ 4.9 มาเทียบหาความสัมพันธ์ ตามระยะเวลาจะได้รูปที่ 5.7 โดยเริ่มจากปีพ.ศ.2475 เป็นต้นไป จะเห็นได้ว่าในช่วงที่พลเรือนเป็นนายกรัฐมนตรี ค่าความไม่สมดุลจะมีค่าเกิน 0 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความไม่สมดุลสูง เห็นได้ว่า คลื่นยาวที่เกิดขึ้นจากความไม่สมดุลทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจนั้น จะมีความผันผวนขึ้นและลงมาก เมื่อนำวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเมืองที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตมา เปรียบเทียบกันอย่างสอดคล้อง จะเห็นได้ว่า วิกฤตการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้น เช่น วิกฤตการณ์ข้าวพ.ศ. 2462-2463 วิกฤตการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองปีพ.ศ.2475 วิกฤตการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 วิกฤตการณ์ 17-21 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ในรูปที่ 5.6 เป็นช่วงที่ความไม่สมดุลค่อนข้างจะมาก โดยจะมีค่าความไม่สมดุลเกินค่า 0 ขึ้นไป โดยเฉพาะในปีพ.ศ.2475 ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์ที่สำคัญของโครงสร้างทางการเมืองอันเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำในปีพ.ศ.2472 ความไม่สมดุลในโครงสร้างงบประมาณ เห็นได้ว่าโครงสร้างทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด อำนาจในการบริหารประเทศได้เปลี่ยนแปลงเป็นอำนาจที่ถือว่าเป็นอำนาจที่มาจากประชาชน และในรูปกราฟยังได้แสดงให้เห็นในช่วงปีพ.ศ. 2470-2480 มีความผันผวนขึ้นลงของความไม่สมดุลอย่างมาก ส่วนความไม่สมดุลที่อยู่ต่ำกว่าค่า 0 ก็แสดงถึงความไม่สมดุลที่รุนแรงด้วย จะเห็นได้ว่า มี 4 จุดที่ค่าความไม่สมดุลมีค่าต่ำสุด ได้แก่ ในช่วงปีพ.ศ.2458 เป็นผลจากการที่ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติติดต่อกันหลายปี

จนทำให้ สินค้าเกษตรกรรมโดยเฉพาะ ข้าว ได้รับความเสียหายเป็นผลให้การส่งออกใบต่างประเทศน้อย จนเป็นเหตุให้เกิดวิกฤตการณ์ข้าว ปีพ.ศ.2462-2463 ส่วนในปีพ.ศ.2485 เป็นผลจากการที่ประเทศไทยประกาศสงครามกับประเทศพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง เนื่องจากการที่มีบุคคลกลุ่มหนึ่ง เรียกว่า กลุ่มเสรีไทย ไม่ยอมรับที่จะเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น จึงรวมกลุ่มกันต่อต้านและพยายามที่จะคัดค้านการร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นแพ้สงคราม ฝ่ายพันธมิตรเห็นใจว่าประเทศไทยต้องอยู่ในภาวะจำยอมที่จะต้องเป็นพันธมิตรกับประเทศญี่ปุ่น จึงไม่ถือว่าประเทศไทยแพ้สงคราม ส่วนในปีพ.ศ.2493 ความไม่สมดุลเป็นผลจากการที่รัฐเข้าแทรกแซงระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยการก่อตั้งรัฐพาณิชย์และมีการกู้เงินจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ส่วนในปีพ.ศ.2504 เป็นผลมาจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ที่เน้นการลงทุนในปัจจัยพื้นฐานอย่างมาก เป็นผลจากความแตกต่างในการลงทุน จะเห็นได้ว่าหลังจากปีพ.ศ.2506 เป็นต้นไป ค่าความไม่สมดุลของอัตราการเปลี่ยนแปลงมีค่าเกิน 0 เป็นส่วนใหญ่นั้นก็แสดงให้เห็นถึงความไม่สมดุลที่มีมากขึ้นจากตัวแปรอื่นที่มีเข้า เมื่อลากเส้นเชื่อมโยงจุดที่ค่าความไม่สมดุลที่มีค่าสูงสุดและต่ำสุด จะได้คลื่นยาวที่เกิดจากความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจที่สามารถอธิบายการเกิดวิกฤตการณ์ได้ในรูปที่ 5.8

5.2 วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้คลื่นยาว

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและทางการเมืองที่เกิดขึ้นแล้ว เมื่อนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุ และผลกระทบต่อคลื่นยาว โดยเปรียบเทียบกับกราฟในรูปที่ 5.6, 5.7

1. วิกฤตการณ์ข้าวในปีพ.ศ.2462-2463 การเปิดตลาดการค้ากับต่างประเทศ ตั้งแต่ปีพ.ศ.2398 เป็นผลทำให้ไทยกลายเป็นตลาดค้าข้าวที่สำคัญแห่งหนึ่งของเอเชีย การที่ข้าวเป็นสินค้าออกที่สำคัญ และเป็นสินค้าที่นำเงินตราต่างประเทศจำนวนมากมาสู่ประเทศ ดังนั้นถ้าปีใดที่การทานาประสบความล้มเหลว จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมด้วย ในปีพ.ศ.2460 ได้เกิดอุทกภัย ทำให้ผลผลิตข้าวเสียหายเป็นจำนวนมาก(ดูภาคผนวกตารางที่ 20) แม้ในปีต่อมการทานาจะได้ผลดี ขณะที่ประเทศต่างๆในโลกมีผลผลิตผลทางการเกษตรตกต่ำ ทานา

ได้ผลน้อย ข้าวไทยจึงเป็นที่ต้องการของต่างประเทศ พ่อค้ากว้านซื้อข้าวส่งออกเป็นจำนวนมาก ทำให้ราคาข้าวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว¹ คือ ปีพ.ศ.2460 ข้าวราคาหาบละ 5.22 บาท พ.ศ.2461 ราคาเป็นหาบละ 9.30 บาท พ.ศ.2462 ราคาหาบละ 16.61 บาท การที่ข้าวมีราคาดีทำให้ชาวนาขายข้าวจนหมด โดยหวังว่าข้าวในปีพ.ศ.2462 จะได้ผลดีแต่ปรากฏว่า การผลิตข้าวกลับได้ผลผลิตต่ำ เนื่องจากฝนแล้งเห็นได้ชัดเจนเมื่อเทียบผลผลิตในพื้นที่เพาะปลูก 15 มณฑล จำนวนประมาณ 15 ล้านไร่ ได้ผลผลิตเพียง 52 เปอร์เซ็นต์ จำนวนผลผลิต 40 ล้านหาบ ซึ่งตามปกติจะได้ประมาณ 73 ล้านหาบ ผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอที่จะเป็นอาหารและทำพันธุ์ ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนข้าว ราคาข้าวเพิ่มสูงขึ้น จนปลายปีพ.ศ.2462 ได้เพิ่มถึงหาบละ 19.27 บาท การที่ราคาข้าวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ราษฎรมีรายได้ไม่พอจะซื้อข้าวกิน ความล้มเหลวในการผลิตข้าวในปีพ.ศ.2462 ได้มีผลต่อสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ เพราะฐานะการคลังของประเทศต้องพึ่งพารายได้จากสินค้าเกษตรกรรม โดยเฉพาะข้าว ขณะเดียวกันการผลิตข้าวต้องอาศัยธรรมชาติ ทั้งเทคนิคการผลิตยังไม่มีการพัฒนา ซึ่งมีผลให้รัฐบาลต้องสงวนเงินตราส่วนหนึ่งไว้เป็นเงินคงคลังเพื่อความมั่นคงทางด้านการคลังของรัฐบาล รัฐบาลจึงประกาศห้ามส่งข้าวออกนอกประเทศ ทำให้ราษฎรรายได้และสูญเสียตลาดการค้าข้าว ความล้มเหลวในการผลิตข้าวทำให้เกิดการขาดดุลทางการค้า ซึ่งก่อนหน้านั้นเกินดุลตลอดมา รัฐต้องพบกับภาวะการขาดแคลนเงินเป็นเหตุให้การใช้จ่ายเงินของรัฐอยู่ในฐานะการขาดดุล เพื่อให้ได้เงินตราต่างประเทศ รัฐบาลจำเป็นต้องถอนเงินบอนด์ที่ฝากไว้ที่ธนาคารในลอนดอนมาใช้ ทำให้เงินทุนสำรองลดต่ำลง และยังขาดรายได้จากดอกเบี้ยเงินฝาก ซึ่งเป็นผลให้ฐานะการคลังทรุดลงอีก และมีผลต่อเนื่องต่อฐานะการคลังต่อไป สาเหตุอีกประการหนึ่ง คือ ผลจากการสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้ค่าของเงินเปลี่ยนไป รัฐจึงเพิ่มค่าเงินบาทจาก 13 บาทต่อปอนด์สเตอร์ลิงเป็น 12 บาทในเดือนกันยายน พ.ศ.2462 และ 9.54 บาทในเดือนธันวาคม พ.ศ.2462 ซึ่งเพิ่มขึ้นประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ฉะนั้นรัฐบาลต้องขาดทุนในการแลกเปลี่ยน คือ พ.ศ.2462-2463 ประมาณว่ารัฐบาลต้องจ่ายเงินคงคลังออกไป 16 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2463 รัฐยังคงต้องจ่ายเงินช่วยเหลือข้าราชการชั้นผู้น้อยในด้านการค้าครองชีพ และช่วยเหลือชาวนาที่ประสบความเสียหายจาก

¹ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และสมภพมานะรังสรรค์ บรรณาธิการ, "ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย จนถึงพ.ศ.2484," หน้า 540-548.

ภัยธรรมชาติ รัฐบาลพยายามที่จะลดค่าใช้จ่าย อดยากให้กระทรวงทุกกระทรวงลดโครงการงานลงและตัดทอนค่าใช้จ่าย 10 % การลดจำนวนข้าราชการ การขึ้นภาษี แม้รัฐบาลพยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นก็ไม่สามารถทำได้สำเร็จ ทั้งยังได้ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกในปีพ.ศ.2472 จึงสรุปได้ว่า วิกฤตการณ์ข้าวที่เกิดขึ้น ในปีพ.ศ.2462-2463 เป็นผลจากปัญหาพื้นฐานที่เรื้อรังเป็นเวลานาน ได้แก่ปัญหาการชลประทานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาการถือครองที่ดิน ปัญหาคนกลางที่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการค้าอย่างมาก พร้อมทั้งกับการที่ต่างประเทศมีความต้องการข้าวเป็นจำนวนมาก การแก้ไขของรัฐบาลในระบบศักดินาไม่สามารถที่จะสร้างกลไกถาวรที่จะปรับระบบเศรษฐกิจรองรับและแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ได้ อันเป็นผลจากการโครงสร้างที่ไม่นั่นคงและไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพได้ ดังนั้นการเกิดปัญหาแต่ละระยะสั้นก็มีผลต่อเนื่องไปยังโครงสร้างเศรษฐกิจต่อไป และเชื่อมโยงไปถึงโครงสร้างทางการเมืองในปีพ.ศ.2475 เมื่อเปรียบเทียบกับรูปภาพ จะเห็นได้ว่าค่าของอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลทางโครงสร้างมีค่าถึง 80.80 และ 84.22 เปอร์เซนต์ในปีพ.ศ.2462 และ 2463 ซึ่งสูงกว่าปกติ

2. วิกฤตการณ์น้ำมันในปีพ.ศ.2516 และ 2522 ในปีพ.ศ.2516 กลุ่มผู้ผลิตน้ำมันเป็นผู้ส่งออก ได้ประกาศขึ้นราคาน้ำมัน เป็นผลทำให้ราคาน้ำมันดิบนำเข้าจากราคาตลาดละ 40 สตางค์เป็นราคาตลาดละ 1.30 บาท และหลังจากนั้นก็ขึ้นราคาอีกหลายครั้ง ในปีพ.ศ.2521 เกิดสงครามระหว่างประเทศอิรักและอิหร่าน เป็นผลทำให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มขึ้นอีก การที่ราคาน้ำมันที่เป็นวัตถุดิบที่มีความจำเป็นในการใช้ผลิตสินค้าต่างๆและใช้ในวงการอุตสาหกรรมมีราคาสูงขึ้นย่อมมีผลกระทบโครงสร้างเศรษฐกิจไทย เพราะต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากในการซื้อน้ำมัน (ดูตารางที่ 5.4) เป็นผลทำให้เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจตกต่ำ ปีพ.ศ.2522-2528 การเกิดเศรษฐกิจตกต่ำในปีพ.ศ.2522เป็นผลจากวิกฤตการณ์น้ำมันในปีพ.ศ.2516-2517 และ2522-2523 ทำให้ราคาน้ำมันสูงขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้ราคาสินค้าและวัตถุดิบนำเข้ามีราคาสูงขึ้นไปด้วย การตกลงของค่าเงินบาท เป็นผลทำให้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการขาดดุลทางการค้าและบัญชีเดินสะพัดทำให้รัฐบาลต้องชะลอการใช้จ่ายและการลงทุนจนต้องมีการลดค่าเงินบาทถึง 2 ครั้งในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2524 และเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2527 รัฐบาลใช้นโยบายเข้มงวดในการควบคุมรายจ่ายของรัฐบาล อัตราการขยายตัวอยู่ในช่วงเฉลี่ย 5.7 ต่อปี อัตราการผลิตภาคอุตสาหกรรมชะลอการขยายตัวจากเดิมร้อยละ 11.5 ต่อปี เป็นร้อยละ 5.1 ต่อปี แต่ภาค

เกษตรกรรมมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นจากเดิมร้อยละ 3.3 ต่อปีเป็นร้อยละ 4.9 ต่อปี ในรูปที่ 5.6 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปีพ.ศ.2516 และ 2522 อัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลมีส่วนที่สูงขึ้นไม่มาก แต่จะมีผลในปีต่อไป จะเห็นได้ว่าในปีพ.ศ.2517 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้น

ตารางที่ 5.1 มูลค่าการนำเข้าสินค้ามัน

	2511	2516	2521	2526	2527	2528	2531
น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น							
1. น้ำมันดิบ	995	3,572	23,425	39,975	35,035	38,526	21,879
2. ผลิตภัณฑ์น้ำมัน	1,000	1,089	9,222	17,090	22,318	18,193	17,021

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3. วิฤตการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองปีพ.ศ.2475 วิฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในปีพ.ศ.2475 เป็นผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 เนื่องจาก ประการที่หนึ่ง การเปิดตลาดการค้าเสรี ทำให้สินค้าประเภททุนเครื่องจักร เครื่องสีข้าว เข้าสู่ประเทศมากขึ้น การพัฒนาของหลังการผลิตทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางการผลิต แบบลูกจ้างกับนายจ้าง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการผลิต จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงของรัฐ กฎหมาย การเมือง และแนวคิด ประการที่สอง การเกิดกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาจากประเทศตะวันตก และนิยมแนวคิดเสรีนิยม ระบอบประชาธิปไตยของประเทศตะวันตก ได้เห็นความล้มเหลวของการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยเฉพาะแนวคิดประชาธิปไตยโดยนายปรีดี พนมยงค์ซึ่งนำมาเผยแพร่ ประการที่สามผลจากความล้มเหลวในนโยบายแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของรัฐ นโยบายด้านภาษี ทำให้รัฐประสบกับการขาดแคลนเงินทุน การตัดทอนรายจ่ายและลดข้าราชการลงทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่

ข้าราชการโดยเฉพาะทหาร ประการที่สี่ ความขัดแย้งระหว่างพระราชวงศ์และกลุ่มผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (คณะราษฎร) เช่น การแตกแยกในแนวคิดของการปรับปรุงกองทัพ จะเห็นได้ว่าค่าของอัตราการเปลี่ยนแปลงความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจมีสูงถึง 88.80 เปอร์เซนต์ และระหว่างปีพ.ศ.2472-2475 มีความผันผวนขึ้นลงมากกว่าปกติ จึงแสดงให้เห็นว่าความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจไทยส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง

4. วิกฤตการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 สาเหตุของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เกิดจากปัญหาทางโครงสร้าง โดยการเมืองถูกครอบงำโดยอำนาจเผด็จการที่มีทหารเป็นอำนาจ ประชาชนไม่มีส่วนในการบริหารประเทศ ส่วนการพัฒนาทางเศรษฐกิจก็ถูกกระทบจากวิกฤตการณ์น้ำมัน จากการขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มโอเปค นอกจากนี้ยังมีตัวแปรที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดความไม่สมดุลมากขึ้น ได้แก่ การขึ้นมีอำนาจและพฤติกรรมของพันเอกณรงค์ กิตติขจร การขาดแคลนสินค้า เช่น น้ำมัน ถั่วเหลือง ข้าวสาร ความต้องการที่จะได้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ส่วนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เป็นผลจากการคุกคามของฝ่ายซ้ายผนวกกับการที่ประเทศเพื่อนบ้าน เวียดนาม ลาว กัมพูชา ได้กลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ จึงเปิดโอกาสให้ทหารเข้ามายึดอำนาจการปกครองจะเห็นได้ว่าค่าของอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลทางโครงสร้าง ในปีพ.ศ.2516 มีไม่สูงนัก แต่ในปีพ.ศ.2517 และ 2519 มีค่าสูงเท่ากับ 56.46 และ 74.91 เปอร์เซนต์

5. วิกฤตการณ์ 17-21 พฤษภาคม พ.ศ.2535 เหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 มีใช่เป็นเพียงความขัดแย้งระหว่างพลตรีจำลอง ศรีเมือง และผู้ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย กับ พลเอกสุจินดา คราประยูร แต่เป็นปรากฏการณ์เนื่องจากปัญหาความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองที่สั่งสมมาเป็นเวลานานแล้วและถูกเร่งเร้าจากสถานการณ์ต่างๆจนปะทุขึ้นมาเพราะโครงสร้างการเมืองไทยตามการพัฒนาของโครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่ทัน เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทย เริ่มพัฒนาอย่างก้าวหน้าขึ้นมาในยุคของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ การเปลี่ยนโครงสร้างอุตสาหกรรมไทยจากการส่งออกเพื่อทดแทนการนำเข้า และการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตัดสินใจทั้ง 2 เรื่องนี้ทำให้ประเทศไทยมีความรุ่งหน้าทางด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก การส่งออกและการท่องเที่ยวได้เติบโตขึ้น ทา

ำให้ความเหลื่อมล้ำระหว่างเศรษฐกิจโลกกับเศรษฐกิจไทยถูกลดต่ำลง การขยายตัวทางด้าน
 เศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในอัตรา 8-12 %ต่อปี ต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปีเพิ่มความแข็งแกร่ง
 ำให้กับเศรษฐกิจไทย การเฟื่องฟูของตลาดหุ้นและธุรกิจที่ดินทำใหเกิด"เศรษฐกิจใหม่"เกิดขึ้นมากมาย
 ในยุคแห่งความรุ่งเรืองได้สร้างโอกาสให้กับนักธุรกิจรุ่นใหม่จำนวนมาก การพัฒนาทางเศรษฐกิจ
 ทำใหสังคมชนชั้นกลางได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากได้รับรายได้จากการเล่นหุ้นและธุรกิจที่ดิน
 พร้อมทั้งค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น การเปลี่ยนงานเพื่อสังคมกลายเป็นวัฒนธรรมปกติของสังคมเพราะ
 การเปลี่ยนงานแต่ละครั้งย่อมทำใหรายได้ที่เพิ่มขึ้นซึ่งจะนำมาซึ่งรสนิยมที่เปลี่ยนแปลงไปและความ
 ต้องการที่สูงขึ้น เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยได้ยกระดับขึ้นจนเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคม
 ความจำเป็นที่ต้องอาศัยโครงสร้างทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น การพัฒนาของทั้ง 2
 โครงสร้าง ต้องการโครงสร้างทางการเมืองที่ยกระดับขึ้นในระดับเดียวกัน แต่ความเป็นจริง
 โครงสร้างทั้ง 3 ส่วนมิได้พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับเดียวกัน เพราะตลอดระยะเวลาที่ พลเอกเปรม
 ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นเวลา 8 ปี 5 เดือน ได้อาศัยกลยุทธ์ "แบ่งแยกแล้วปกครอง"
 เป็นกลยุทธ์ในการบริหาร พรรคการเมืองถูกคานอำนาจโดยกองทัพ ขณะที่กองทัพมีการคานอำ
 นาจระหว่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพและพรรคการเมืองดำเนินไปในลักษณะ "ตัวแทน"
 แต่ไม่มีการแตกหักอย่างเปิดเผย ตลอดยุคสมัยของพลเอกเปรม ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้ง
 รัฐบาลแต่ละครั้ง คือ พลเอกชวลิต จงใจยุทธ นายทหารคนสนิทของพลเอกเปรม ไม่ว่าพรรค
 การเมืองใดจะได้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรพรรคนั้นก็ยังไม่มีสิทธิจัดตั้งรัฐบาลได้ตามระบอบ
 ประชาธิปไตย ไม่ว่าเป็นพรรคชาติไทย ในยุคพล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร หรือพรรคประชา
 ธิปัตย์ ในยุคนายพิชัย รัตตกุลแต่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของพลเอกเปรม ทำใหเห็นการเมืองต้อง
 ระมัดระวังในการบริหารงานอย่างมาก การคอร์รัปชั่นที่เกิดขึ้นอย่างมากมายในยุคพลเอกชาติชาย
 มิเกิดขึ้นน้อยมากในยุคของพลเอกเปรม แม้หมดยุคของพลเอกเปรมแล้วการเมืองไทยก็มิได้แตก
 ต่างจากยุคของพลเอกเปรม ประชาชนตามต่างจังหวัดก็มิได้พัฒนาด้านจิตสำนึกหรือมีส่วนร่วมรับ
 ู้ทางการเมือง ในยุคของพลเอกเปรมมีการปิดกั้นด้านเสรีภาพของสื่อสารมวลชนในเรื่องการ
 เมืองการถ่ายทอดข่าวสารต่างๆมาสู่ประชาชนน้อยมากสิ่งเหล่านี้ทำใหการพัฒนาทางด้านการเมือง
 ของประชาชนเป็นไปอย่างล่าช้ามาถึงยุคของพลเอกชาติชาย กองทัพเริ่มถูกกีดกันให้ออกจาก
 ความสัมพันธ์ทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพและพรรคการเมือง เริ่มเปลี่ยนไป
 จากเคยที่มีบทบาทในรัฐบาลถูกจำกัดบทบาทใหม่พรรคการเมือง จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการ

กองทัพทั้งในด้านงบประมาณและการโยกย้ายบุคลากร จุดแปรผันที่สำคัญคือผู้บัญชาการกองทัพบก คือ พลเอกสุจินดา คราประยูร มีพื้นฐานความคิดต่อนักการเมืองในแง่ลบ ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองและกองทัพไม่สู้ดีนัก แต่พลเอกชาติชายและทีมงานที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลก มีความเชื่อมั่นว่าการปฏิวัติจะไม่เกิดขึ้น เนื่องจาก ประการที่ 1 ประชาชนไม่ยอมรับการปฏิวัติ ประการที่ 2 การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจทำให้ความผูกพันกับต่างประเทศกระชับแน่น และต้องพึ่งพาภาพพจน์ของประเทศเป็นสำคัญ ในขณะที่การปฏิวัติเป็นสิ่งที่สังคมโลกไม่ยอมรับความหลงระเหิงในอำนาจของนักการเมือง การทุจริตคอร์รัปชันเริ่มมีมากขึ้นเป็นลำดับประกอบการไร้สปีริตทางการเมืองของนักการเมือง ทำให้ภาพพจน์และการยอมรับของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลพลเอกชาติชายลดน้อยลงเป็นลำดับ จนกระทั่งมีกระแสข่าวลือว่าพลเอกชาติชาย จะแต่งตั้งพลเอกอาทิตย์ ถิ่นอุบล เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นจริงพลเอกอาทิตย์ ย่อมชักชวนนายทหาร จปร รุ่นอื่นๆ เข้ามารับอำนาจ จปร รุ่น 5 ซึ่งมีอำนาจอยู่ในกองทัพขณะนั้น ดังนั้นในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คณะรสช.) ได้ปฏิวัติล้มล้างรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยคณะรสช. และหลังจากนั้นก็มีการสร้างรากฐานในการที่จะให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นจุดเริ่มของความไม่พอใจและการคัดค้านของประชาชนกับพรรคฝ่ายค้าน 4 พรรค อันได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ และมีการชุมนุมเรียกร้อง โดยเป้าหมายหลักคือ ต้องการให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งการชุมนุมเรียกร้องได้นำไปสู่วิกฤตการณ์พฤษภาคม 2535 แม้สถานการณ์อันเลวร้ายของพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ได้คลี่คลายถึงระดับหนึ่งแล้ว แต่ก็มีได้หมายความว่าสิ่งที่เกิดขึ้นได้ผ่านพ้นไปแล้วอย่างไม่มีปราศจากการตอบสนองต่อสิ่งที่เรียกร้อง ผลพวงที่เกิดขึ้นมีอาจมองข้ามไม่ได้ แม้จะไม่ค่าของอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลทางโครงสร้างแสดง จากรูปที่ 5.6 ก็แสดงให้เห็นว่าค่าของโครงสร้างความไม่สมดุลยังอยู่ในเกณฑ์ที่สูง จะเห็นได้ว่าในปีพ.ศ. 2531 2532 2533 ค่าความไม่สมดุลมีค่าสูงมาก ซึ่งระยะนี้เป็นระยะที่เศรษฐกิจกำลังเจริญเติบโต ความไม่สมดุลทางโครงสร้างมีมาก เมื่อดูจากข้อมูลในปีพ.ศ. 2533 คาดว่าหลังปีพ.ศ. 2534 เป็นต้นไปอาจเกิดวิกฤตการณ์ได้ ซึ่งจะเห็นได้จากการเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจโลกถดถอยในปีพ.ศ. 2534 และเหตุการณ์ความไม่สงบในวันที่ 17-21 พฤษภาคม 2535 แต่เนื่องจากข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์มีไม่เพียงพอ จึงเป็นการคาดการณ์จากข้อมูลที่มีอยู่